

A Tigris éve

Benda László

Pekingi „kilátások” – a nagyvilágra nézve

A Kína egyeduralkodójaként lassan tíz éve egyre megkérdőjelezhetőbb tekintélyű Hszi Csin-ping elnök-pártfőtitkárt novemberben új „kormányosként” beiktatták a párttörténet kánonjába. (A „Nagy Kormányos” titulus az elmúlt fél évszázadban kizárólag a kommunista államalapító Mao Ce-tungnak dukált.) Ám az ilyenkor esedékes pártplénumon új „történelmi dokumentumot” fogadtak el. Tulajdon propagandistáik szerint az ország és az élcsapat fejlődése új szakaszába lépett. Ezzel pedig a barátok, szövetségesek, ellenfelek, netán ellenségek is napról napra szembesülnek. Mert a mai „új Kína” semmilyen korábbihoz nem hasonlítható.

Kínai korszakhatárok

A novemberben tartott 7. pártplénumon (két kongresszus között évente kétszer ülésezik ez a legmagasabb fórum, a Központi Bizottság) elfogadták az 531. oldalas „rövid párttörténetről” (!) szóló kordokumentumot. Hasonló határozatban eddig mindössze kétszer értékelték az idén centenáriumát ünneplő országló élcsapat teljesítményét.

Még 1945-ben, tehát négy esztendővel a kommunista népköztársaság kikiáltása előtt, a pártban felülkerekedő későbbi diktátor, Mao Ce-tung „betonozta be” monolit hatalmát. Utóbb szélsőséges tömegkampányokkal sáncolta körül magát, és brutálisan leszámolt riválisaival.

A kulturális forradalom tízéves tombolását követően a hatalomba visszakapaszkodott Teng Hsziao-ping 1981-ben fogadtatta el azt a második ilyen párthatározatot, amelyben volt mersze Maóról 70 százalékban pozitív, de 30 százalékban negatív figuraként megemlékezni. Egyben lefektették a „reform és nyitás” gazdasági alapvetését, amelynek jegyében azóta kapitalisták is építik a kommunizmust. Az évtizedeken át tartó két számjegyű növekedésének köszönhetően Kína a világ második legnagyobb gazdaságává nőtte ki magát.

Teng nevéhez kapcsolják a „kulturális forradalom” káosza után az ötven- te rendszeresen megtartott kommunista pártkongresszusok gyakorlatát, azt, hogy egy állami vezető két periódus után kötelezően megválnak addigi tisztségétől, sőt azt is, hogy egy ilyen poszt betöltőjének életkorát 68 évben maximumálták. Jellemző módon ez alól brusztolta ki magának a kivételezett státuszt Hszi Csin-ping jelenlegi elnök, akit így – a magához igazítandó pártvezetés „javaslatára” – 2023 márciusában harmadszor is államfővé avathat majd a parlament, az országos népi gyűlés.

Pedig Teng soha nem töltött be csúcset vezetői posztot, élete vége felé már kizárólag a kínai bridzsszövetség elnökeként keverte a kusza kártyákat. Legyen szó a lehetetlent nem ismerő kezdeményezéseiről (szabadjára engedett tőkés vállalkozók építik a sajátos kommunista vagy inkább államkapitalista rendszert; az „egy ország – két rendszer” abszurdnak tűnő konstrukciója; stb.) vagy a Tienanmen téri demokráciakövetelések véres elfojtásáról.

2021 késő őszen megszületett hát a harmadik „történelmi dokumentum”, amely Hszi Csin-ping eszmei alapvetéseinek állít ércnél maradandóbb emlékművet. Ő már nem a marxizmus Mao-féle „elkínaiasítását” vezényli, hanem „a szocializmus kínai jellegű megújításának éráját” ír(at)ja. Ennek jegyében meghirdette a „közös felvirágzás” alaptéziseit, amelyek nem nélkülözik a recentralizáció hatalmi jegyeit. Igyekszik valamelyest visszazárni az elmúlt évtizedek gigászi gazdasági fejlődésével szélesre tárult társadalmi ollót. Egyben elkezdtek megregulázni azokat az újjgazdag dollármilliárdos, magántőkés cápákat, akiknek felpörgetett megsarcolásából igyekeznek támogatni a társadalmi vagyoni központi újraelosztását.

Mindehhez illeszkedik Peking egyre határozottabb törekvése, hogy a nyaktörő gazdasági növekedéshez elvárt nemzetközi szerepkörhöz illő politikai és stratégiai súlyt követeljen a birodalomnak. Ebben fontos funkciót kap a proaktív diplomácia és az „Egy övezet – egy út” globális gazdasági-pénzügyi fejlesztési terv, valamint a fegyveres erők összes szegmensének rohamos gyarapítása – a repülőgép-hordozóktól a legkorszerűbb, hiperszonikus újjárművekig.

Ma már egyáltalán nem kérdés, hogy a még nagyobb öntudatra ébredt kommunista népköztársaság merőben másképpen lép föl a világpolitika pódiumaiban, és új módszertannal közelít a legkülönbözőbb régiók felé.

50

Néhány történelmi korszakhatár

A kínai hagyományokban mindig nagy szerepük volt a számoknak – akár a kommunista éra elmúlt majd háromnegyed évszázadának kampányai-ban (lásd „3 fő ellenség”, „4 nagy modernizálás”, a „3, majd 5 leküzdendő” stb.). Emeljünk ki néhány időpontbeli sarokkövet.

1911: megdől a császárság, megszületik a Kínai Köztársaság.

1949: Mao kikiáltja a népköztársaságot. Ahányszor meginogni látszik teljhatalma, újabb és újabb tömegkampányokkal (Nagy Ugrás, Nagy Proletár Kulturális Forradalom) igyekszik átmenteni egyeduralmát.

1978: Teng Hsziao-ping háttérirányításával elindul a „reform és nyitás” föllendülése. Az óriás törpe, Teng soha semmilyen párt- vagy állami funkcióban nem tört az élre, de számos bizonyíték szól arról, hogy „szürke eminenciásként” a háttérből ő szötte a pekingi politika mégoly összegabalyodott szálait.

2012: Hszi Csin-ping a KKP főtitkára, fél évvel későbbtől köztársasági elnök.

2021: százéves a Kínai Kommunista Párt.

2049: a népköztársaság centenáriuma – elérendő cél: Kínát formálják végérvényesen meghatározó „erős és virágzó világhatalommá”.

A Mennyei Birodalom helye az ég alatt

A Harvard egyetem professzora, Joseph Nye volt védelmi vagy belbiztonsági államtitkár, a „soft power” fogalom megalkotója a közelmúltban tömören összegezte a történelmi fordulatot. Megállapítása szerint, amíg a hidegháborús érában az agyaglábú szovjet birodalommal főnálló konfliktus politikai és stratégiai szinten maradt, addig a szembenállás a gazdaságilag felnőtt Kínával (lásd másutt „új hidegháború”) már háromdimenziós – beleértve a kereskedelmi-pénzügyi rivalizálást, sőt az újdonszerű ütközési felületeket (hibridháború, verseny a mesterséges intelligencia alkalmazásáért stb.).

Ami az ideológiai alaptételt illeti, Kínában vas következetességgel sulykolják saját modelljük feljebbvalóságát a „washingtoni konszenzussal” szemben. Az ellenpólusként kínált „pekingi konszenzus” az elmúlt évtizedekben kikövetelt magának a világ gazdasági súlyának megfelelő globális politikai-stratégiai funkciót. Ennek az az alapja, hogy méltán figyelemre méltó gazdasági gyarapodásuk nem mehetett volna végbe a centralizált, egypárti irányítású struktúrák jóváhagyása nélkül. Ezzel szemben az „elkorcsosult” nyugati liberális, többpárti demokráciák süllyedőben vannak. Nem utolsósorban a kínaiak kezére játszhatott a ki- és beszámíthatatlan trumpi politika számos nemzetközi lépésétől a Capitolium elleni máig vizsgált szélsőséges ostrom végletéig számos példa. Az előző amerikai elnök fölöttébb egyoldalú „America First” diplomáciája Pekingben nem aratott osztatlan sikert. Pontosabban: ott sem.

A Kína ellen meghirdetett, kereskedelmivé leegyszerűsített háborúsdi végtére is igazolta a két jelenlegi gazdasági szuperhatalom összefonódását, egyre jelentősebb egymásra utaltságát. A Washington és az Európai Unió között kialakult feszültségektől vagy a különböző nemzetközi szervezetek elidegenítésétől a sokoldalú iráni atomegyezményből meghirdetett egyoldalú trumpi kilépésen át az elkapkodott afgán levonulásig Kína számos téren igyekszik betölteni a kínálkozó diplomáciai úrt. Sőt, némelykor a sokoldalú együttműködés újdonszerű élharcosaként igyekszik föllépni.

Közben kézről kézre járt a pekingi politikai vezérkarban a Thuküdidész-csapdáról szóló nemzetközi szakirodalom. Eszerint törvényszerű, hogy egy lezárt ágban lévő birodalom előbb-utóbb konfliktusba kerül a pozícióit fenyegető, feltörekvő új riválissal. Ennek egyik szférája a feszülő fegyverkezési spirál.

Amikor nemrég a kínai nukleáris erők hiperszonikus rakétákkal két kísérletet hajtottak végre, a nyugati sajtó új „szputnyik-pillanatra” ébredt. Annak idején, 1957-ben váltott ki hasonló stratégiai hatást az első sikeres szovjet űrkísérlet. Okkal feltételezhető, hogy az új kínai lépés egyben új szakaszt nyithat meg a nemzetközi fegyverkezési versenyben – bár ennek fókusza ma kevésbé az euroatlanti, mint inkább a távol-keleti, indiai–csendes-óceáni térség lehet is.

Máris elkezdődött a számháború. A tekintélyes stockholmi békekutató intézet, a Sipri adatai szerint az Egyesült Államok 5550 nukleáris robbanófejjel rendelkezik, míg az oroszok arzenálja 6255-re rúg. De a Pentagon becslései szerint Kína hasonló bevethető fegyvereinek számát a jelenlegi mintegy 200-ról hat éven belül 700-ra növelheti. Az űr – e téren is – egyre szűkül.

Aztán irány a csillagos ég. „Annak lehetünk tanúi, hogy a valaha létezett legerőteljesebb hatalmi eltolódás jön létre a globális geostratégiai térben” –

summázta mindezt Mark A. Milley tábornok, az amerikai egyesített vezérkar elnöke. Ebben talán mindegyik oldalon egyetértenek.

Hogy aztán a Mennyei Birodalomban hogyan érvényesül a pekingi konszenzus – a jó 1,4 milliárd lelket számláló ország lakók egyetértése a hivatalos politikával –, azt jobb nem feszegetni. Igaz, amíg az elmúlt évtizedek gigászi növekedése során évről évre a saját bőrükön érezhették a gyarapodást, többségüknek tán mindegy is volt, „milyen színű a császár” – a tradicionális sárga vagy az új, megteremtett hagyomány szerint vörös...

A glóbusz – Kínából

Mintha csak fordulni látszott volna az egykori kissingeri fordulat: éppen ötven éve az akkori Szovjetunióval szembe fordítva állították helyre pekingi kapcsolataikat – és vehette át a kommunista népköztársaság az ENSZ Biztonsági Tanácsában az addig Tajvan által elfoglalt vétőjogú állandó tagságot. A Trump-kormányzat minden korábbinál hangsúlyosabbá tette, hogy immár Kínát tekinti fő ellenségének, és enyhülékenyebbnek tűnt „barátjával”, Putyinnal szemben. Netán Moszkvával próbálták volna valamelyest enyhíteni szembenállásukat, hogy ne segítsék elő az általuk különböző szankciókkal sújtott két keleti (sok téren rivalizáló) hatalom egymáshoz sodródását.

Ekkor következett be a Kreml váratlan Ukrajna-elleni inváziója. Az euroatlanti integrációk határozott és egységes(ebb) föllépése hamarosan súlyos helyzet elé állíthatja az orosz vezetést. Peking óvatossággal követte az eseményeket. Tajvan általuk emlegetett esetleges katonai „visszaszerzése” miatt főleg azt figyelték, hogyan reagál a Nyugat az orosz invázióra. Ám a putyini Oroszország elleni retorzióként bevetett szankciók (a SWIFT pénzügyi elszámoló-rendszerből való kizárása, az Északi-vezeték 2 gázszállítási vonalának blokkolása, mindennek mások mellett német támogatása stb.) új helyzetet teremtett. A Kreml körül fogytán a nemzetközi gazdasági-pénzügyi légtér. A már háborúra készülő Putyin kevesek között részt vett a pekingi téli olimpia megnyitóján, majd Hszi Csin-ping elnökkel „határtalan barátságukról” egyezkedett. Ezt látszik alátámasztani, hogy az orosz–kínai kereskedelmi forgalom már tavaly rekordszintre lépett: megközelítette a 150 milliárd dollárt. Ráadásul – az orosz kivitel kétharmadát a naftaszállítások adták – valamelyest kiegyensúlyozottabb mérleg mellett. Ám miközben Moszkva első számú kereskedelmi partnere Peking, a kínaiak nyugati forgalma ennek legalább a tízszeresére rúgott. A két keleti hatalom között a kezdeti barátságukhoz képest Kína javára fordultak az erőviszonyok. A feltételeket egyre inkább ők diktálhatják, és pénzügyi téren kevésbé szokták a jótékonyság jegyeit érvényesíteni... Igaz, az „Egy övezet – egy út” globális kínai fejlesztési tervek közepette (például a posztsovjét Közép-Ázsiában) egymással is versengő keleti hatalmak kölcsönös forgalmuk terén egymást kiegészítő funkciót tölthetnek be.

Más lapra tartozik, hogy míg korábban általános volt, hogy a nagy kétoldalú szerződésekről az érintett országok kormányközi egyezkedése döntött, az „Új selyemút” már merőben új megoldásokra épül: ebben kínai állami cégek szerződnek a partnerországok vállalkozásaival. (Az persze tudni való, hogy a pekingi résztvevők mögött többnyire ott áll teljes súlyával Peking. Nyomós érv!)

Ezek a paktumok pedig kevésbé átláthatók, hiszen az érintettek szívesebben bújnak „üzleti titkok” mögé. Ami eddig kiderült, csekély mértékben vigasztaló: néhány ország (például Srí Lanka vagy éppen Laosz) alaposan eladósodott Kínának, kénytelenek meghajolni a hitelező óriás újabb követelése előtt.

Nem kétséges, a „gyarmatosító múlt nélküli” Kína önzetlen segítőként, megbízható partnerként igyekszik föltűnni egyre távolibb horizontokon. Állítása szerint kizárólag a gazdasági érdekeinek megfelelően fejleszti kapcsolatrendszerét a Távol-Kelettől Közép- és Dél-Ázsián vagy Kelet-Afrikán át Európa nyugati végeiig. Egyelőre szigorúan a kölcsönös érdekek figyelembevételével. De egyes nyugati stratégiák lelki szemei előtt földereng az első Kína területén kívüli támaszpont létesítése a stratégiai útvonalak metszéspontjában lévő Dzsibutiban. És elemezhetik, milyen tanulságokat von le a feltörekvő birodalom a bölcs Thuküdidész jóvendöléseiből?

Hol a helyünk ebben a világképben?

Ahány magyar csúcpszintű vezetővel készítettem interjút Pekingben vagy éppen Sanghajban, mindmegannyi hangsúlyozta, elképzelései szerint milyen fontos „hídszerepet” játszhat országunk Kína és az egyesülő Európa között. A budapesti államférfiakat az ország súlyának megfelelő gyakorisággal fogadták Pekingben. Vagyis meglehetősen ritkán. Eközben például a német politikai vagy üzleti előkelőségek rendszeresen ellátogattak a kínai fővárosba, netán a gazdasági-pénzügyi erőközpontokba. Némi túlzással erre mondogatták, hogy az odaérkező és onnan távozó Schröder vagy Merkel kancellár szinte önmagának adta át a kilincset, hogy a legkisebb beruházásuk átadásának is személyes jelenlétével adjon súlyt.

Az állandó jelenlétre, a folyamatos személyes kapcsolatok ápolására errefelé mindig is nagy hangsúlyt fektettek. Az üzletmenet állandósága, olykor a bürokrácia akadálytalanítása (netán a korrupció fogaskerekeinek olajozása) létfontosságúnak tűnt. Mindenekelőtt a folyamatosság – nem véletlenül mondta a helyszínen Medgyessy Péter kormányfő az akkor még létezett magyar közszolgálati televízió azóta likvidált Panorámájában: „Nehezebb egy megszakadt barátságot helyrehozni, mint újakat kötni.”

És persze a nagyságrendeket mindmegannyiszor tudomásul kell venni. Amikor a magyar búzát a kínai fél levette egy korábbi korlátozó listáról, államtitkárunk valóságos diadalként jelentette be az intézkedést. Csakhogy partnerei később olyan mennyiségi igénnyel rukkoltak elő, aminek az agráriumunk képtelen lett volna eleget tenni, és persze a távolságok sem kedveztek (volna) a „bomba üzlet” lehetőségének. Számos sikeres borászatról szóltak hírek, amelyek nedűjéhez kedvet kaptak volna a kínai partnerek, ám a szállításra képes mennyiség nekik „fél kupicányira” lett volna elég. És persze hiányzott az, hogy folyamatosan a helyszínen próbáljuk „a vasakat a tűzben tartani”...

De ennél jóval nagyobb visszhangot váltott ki két frissebb gigaberuházás. Az elvben az említett „új selyemútba” illeszkedő Budapest–Belgrád vasút horrorbilis költségeit 750 milliárd forintra becsülik. Most. A terv 85 százalékban kínai hiteltől ölthet testet, de ennek kamatterhei egyelőre ismeretlenek. Törlesztésükre még a dédunokáinknak is mélyen a zsebükbe kell nyúlniuk. De akadnak olyan

szármaló becslések, amelyek szerint a mágikus megaterv megtérüléséhez akár 2400 évet kell böjtölni. Erre mondják pestiesen: „a bolondnak is megéri...”

Két tekintélyes külpolitikai szakértő, Jeszenszky Géza volt külügyminiszter (MDF, MDNP) és Szent-Iványi István exállamtitkár, majd nagykövet (SZDSZ) közösen (!) jegyzett írásában a tervezett gyorsvasút délibábjáról ír, amely il-luzórikus célkitűzéseken alapul. Ilyen hiábavaló ábrándnak sejlik, hogy Ma-gyarország (akár ettől) lehetne európai kapu, Peking hídfőállása. Hiú remény, hogy majd tömeges kínai beruházások célországává válunk, vagy a magyar tulajdonú gazdasági vállalkozások előtt is szélesebbre tárul a gigászi keleti piac. A szerzők szerint (is) valamennyi elképzelés „nélkülözi a realitást”. Vagy ahogy pontos summázatukat már írásuk címében jelzik: nekünk a pekingi ka-csából csak a püspökfalat jut.

További apró szépséghiba, hogy a pireuszi kikötőhöz kapcsolódó „szárnyvo-nal” mellett vagy helyett Kína időközben több más, a „mag-Európához” köze-lebbi kikötőben is szerzett kibővülő jogokat. Lehet, hogy a Belgrád–Budapest tervét utóbb a legkülönbözőbb egyetemek gazdasági kurzusain „tipikus hibák” címszó alatt vesézik majd ki.

Kegykeresés nem középiskolás fokon

54 Apropó, felsőfokú oktatás. A Fudan Egyetem budapesti campusa szelet vetett és vihart aratott. Az, hogy az egyik legnagyobb, világszerte jegyzett kínai elit-egyetem itt nyit, önmagában lehetne előnyös is. Legyen a titkosszolgák dolga, hogy ennek majdani vagy pláne perspektivikus kockázatait mélyen tanulmá-nyozzák. De ha a Fudan (neve szerint Új Hajnal) sanghaji univerzitás ide te-lepszik, annak nagyobb presztízserőteke lehet(ne), mint kockázata.

Azzal, hogy a tekintélyes intézményben üzleti, orvosi, mesterséges intelli-gencián alapuló járműgyártásra képeznek majd jól vértezett szakembereket, kevés a valószínűsége, hogy a borsos áron toborzott hallgatók ideológiai meg-térítésnek eshetnének áldozatul. Bár a Fudan sanghaji központjában magam is belebotlottam méretes Mao-szoborba, meggyőződhettem arról, hogy az ott oktatók-tanulók már régen maguk mögött hagyták a félmúltat...

Más kérdés, hogy a budapesti oktatók fizetése vagy akár a tervezett tandíj összege jelentős feszültséget okoz a magyar szakmai közegben. És miért kell akár egy olcsó diákszállásokat is kínáló egyetemi város háttérbe szorításával megvalósítani, miközben a hasonlóan rangos budapesti CEU-t (a Közép-európai Egyetemet) előzőleg Bécsig úzték? Nem csoda, hogy a Fudan befészkelődéséhez szükséges gigaberuházás kapcsán némelyek korrupciógyanút szimatolnak.

Mindezek mellett nyilvánvalóan eltörpül a Konfucius intézetek körüli vita. A leg-jobb indulattal tételezzük föl, hogy a hasonló magyarországi intézetek – British Council, Goethe, Francia vagy Olasz Kulturális Intézet, Cervantes – hasznos tanfo-lyamaikkal, könyvtárukkal, rendezvényeikkel gazdagon gyarapítják majd az adott nyelvterületen érvényesülni vágyó érdeklődőket. De mint újabb kémközpont vagy a pekingi propaganda terítője, aligha érdemes ebbe belemélyülni. Legföljebb beillesz-kedik a fenti külföldi intézmények sorába, hasonló ránk leleselkedő kockázatokkal.

Aligha kell attól tartani, hogy az egyetem vagy a kulturális központ az indoktrinálás fóruma lesz, elit hallgatóinak-látogatóinak netán Mao-bibliákat

lengetve kellene hitet tenni bármilyen pekingi ideológiai kurzus mellett. A potenciális kínai „kémközpont” fölvetése hasonlóan minimum leegyszerűsítő. Mivégre ehhez az apró intézet vagy akár a csak 2024-ben megnyíló univerzitás? Egy 30 ezresre becsült magyarországi kínai kolónia esetében – ahol a másodgenerációs fiatalok már hibátlanul beilleszkednek – kissé elhamarkodott minden sarkon spionokra lesni. Biztos, hogy már régen akad annyi „súgójuk”, amennyit Kína súlyához (vagy pláne súlyunkhoz!) méltón a titkosszolgák szükségesnek tartanak. És ismét lássuk be: mi veszélyeztet(het)i nálunk a Birodalom érdekeit? Inkább együtt dübörögnénk velük a hídon...

A jelenlegi kormányzat által jó ideje megszelleztetett „keleti szelek” oly ígéretes viharának még az előszelei sem igazán érződnek. Hacsak a kétoldalú kereskedelmi forgalom volumenére és kétirányú trendjére gondolunk, elég egy pillantást vetnünk a felesincs népességű Finnország és Kína hasonló adataira. Ugyanakkora (valamivel több mint 8 milliárd dolláros) összforgalom mellett Helsinki jó kétszer annyit exportál a világ legnagyobb piacára, mint mi. Viszont kiegyensúlyozott a mérlege, míg mi hosszabb távon csaknem négyszer annyit importálunk onnan, mint amennyit szállításaink értékben kitesznek.

Kína a világ legnagyobb piaca – vagy a világ Kínáé?

Ami a legfontosabb: az ismét kétpólusúvá váló világot fenyegető „új hidegháború” közepette szűkebb térségünk jelentősége periferikusnak tetszik Pekingből nézve. Ezt látszik igazolni, hogy a kelet-közép-európai vezetők sűrűsödő látogatásai helyett Kínában jobbnak látták az évente megvalósuló 16+1 csúcstalálkozók lebonyolítását. Hol Kelet-Közép-Európában, hol Pekingben. A többi intézzék alacsonyabb szinten. Aztán Görögország idesorolásával 17+1-re módosították az ennek számukra megfelelőbb fórumot.

Tagadhatatlan, hogy az ezeken a tanácskozásokon büszkén bejelentett, politikai hátszéllel megtámogatott együttműködési egyezmények esetén a kínaiak mindig „a kölcsönös előnyöket” hangsúlyozzák, akadt jó pár olyan szerződés, amelynek végrehajtása elhúzódott, netán utóbb súlyos kételyeket vetett föl.

Mi maradhat hát a Keleti Nyitásból? Az eddigi eredmények korántsem kézfoghatók. Maradnak a „kínai piacok” – még ha árusaik jelentős része nem is kínai, hanem vietnámi. Ám a lakosság elszegényedő rétegei életében váltig lényeges szerepet töltenek be. Maradnak a „sárga veszedelemmel” kapcsolatos előítéletek. És megmarad a súlyunk a kínai patikamérlegen. Netán eltörpül, mint ama piaci légyiszok a švejki Ferenc József-kép alsó sarkában.

A nemzetközi sajtóban újlag szinte kampányszerűen megszapordtak a kínai jogsértésekről és egyéb baljós jelekről szóló tudósítások. A nyugati „ellentámadási hullám” hátán szaporodnak a leleplezések a kommunista indoktrináció, a kisebbségek lenyomása (Hszincsiang, Tibet, Hongkong, ellenzéki vagy emberi jogi szervezetek, vallási „vallomások”) vagy Tajvan naponta megjövendőlt potenciális katonai megszállása kapcsán. Persze valamennyi hordoz igazságtartalmat, még ha a rezsिम zártsága miatt ellenőrizhetetlenül is.

Mi? Mennyi? Mi mennyi? A tények kusza kavargásával összefüggésben mindig megfontolásra kívánczik a kínai piaci áralkuban várható, az ősi kal-márszellemből fakadó visszakérdezés: „Mennyile tecci gondóni?!”